

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

УДК 338.24:620.9:351.863(477)

Кононенко Софія Романівна,

студентка

Науковий керівник: Глушко Аліна Дмитрівна,

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЕНЕРГЕТИЧНА КРИЗА ЯК СИСТЕМНА ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Енергетичні кризи виникають унаслідок дефіциту енергоресурсів, різких коливань цін на енергоносії, геополітичної нестабільності, руйнування критичної енергетичної інфраструктури та порушення функціонування міжнародних енергетичних ринків. Їхній вплив на економічну безпеку держави є безпосереднім, оскільки енергетика забезпечує базові умови функціонування виробництва, транспорту, комунального господарства, цифрової інфраструктури, соціальної сфери та системи державного управління.

В умовах війни енергетична криза є однією з найбільш небезпечних системних загроз економічній безпеці України, оскільки її наслідки виходять далеко за межі безпосереднього функціонування енергетичного сектору. Вона впливає на макроекономічну стабільність, виробничу активність підприємств, стан державних фінансів, інфляційну динаміку, інвестиційну привабливість, соціальну стійкість та спроможність держави забезпечувати роботу критичної інфраструктури. Отже, енергетичну кризу доцільно розглядати не як окрему галузеву проблему, а як комплексний чинник дестабілізації національної економіки, здатний формувати ланцюгові негативні ефекти в усіх секторах господарської системи.

Електроенергетика є ключовою інфраструктурною основою функціонування промисловості, транспорту, аграрного сектору, сфери послуг, цифрової інфраструктури та комунального господарства. Відповідно, дефіцит електроенергії або нестабільність її постачання призводять до скорочення виробничих змін, простоїв обладнання, зниження продуктивності праці, порушення технологічних циклів і зростання собівартості продукції. Особливо відчутними такі наслідки є для енергоємних галузей, зокрема металургії, машинобудування, хімічної, харчової промисловості, агропереробки та виробництва будівельних матеріалів, де перебої з енергопостачанням можуть спричинити не лише тимчасові простої, а й технологічні втрати.

Руйнування енергетичної інфраструктури безпосередньо позначилося на виробничому потенціалі національної економіки України. Масштаби пошкоджень свідчать про цілеспрямований характер енергетичного тиску на Україну, спрямованого на послаблення її економічної стійкості, ускладнення діяльності підприємств і дестабілізацію соціально-економічної ситуації [1]. За аналітичними оцінками, станом на травень 2024 року прямі збитки енергетичного сектору України внаслідок повномасштабного вторгнення перевищили 16 млрд дол. США, а сукупні втрати сектору становили близько 40,4 млрд дол. США [2]. Найбільших пошкоджень зазнали об'єкти електрогенерації, передачі електроенергії, нафтогазова інфраструктура, теплові електростанції, високовольтні підстанції, нафтопереробні потужності та об'єкти зберігання нафтопродуктів.

Окремим проявом системної вразливості енергетичного сектору стало загострення кризових явищ у зимовий період 2025–2026 років, коли дія воєнних чинників поєдналася із сезонним зростанням енергоспоживання. Масштабне ускладнення ситуації було зумовлене тривалими воєнними ризиками, цілеспрямованим

ураженням об'єктів критичної інфраструктури та накопиченими структурними проблемами енергосистеми. Серії масованих ракетно-дронових атак спричинили суттєві пошкодження генерувальних і мережевих потужностей, що призвело до дефіциту електроенергії, необхідності застосування аварійних і стабілізаційних відключень у більшості регіонів держави, а також запровадження спеціальних кризових режимів управління в енергетичній сфері [3].

Додатковим чинником ускладнення енергетичної ситуації стало різке зниження температури у січні 2026 року, яке зумовило зростання споживання електроенергії та посилило навантаження на енергосистему. За таких умов підтримання балансу між виробництвом і споживанням електроенергії істотно ускладнилося, що підвищило ризики локальних перебоїв і обмежень енергопостачання [4]. Наслідки кризи проявилися не лише в енергетичній сфері, а й у ширшому соціально-економічному вимірі: було порушено ритмічність роботи промислових підприємств, ускладнено функціонування об'єктів критичної інфраструктури, знижено рівень ділової активності та погіршено умови життєзабезпечення населення в окремих регіонах України.

З позицій економічної безпеки енергетична криза впливає на Україну через кілька взаємопов'язаних напрямів. По-перше, через виробничий напрям, що проявляється у скороченні обсягів виробництва, простоях обладнання та порушенні технологічних процесів. По-друге, через фінансовий напрям, пов'язаний зі зростанням витрат підприємств на електроенергію, паливе, генератори, акумуляторні системи, ремонт обладнання та резервні джерела живлення. По-третє, через інфляційний напрям, оскільки збільшення енергетичних витрат поступово переноситься у ціни товарів і послуг. По-четверте, через бюджетний напрям, адже держава змушена спрямовувати значні фінансові ресурси на аварійне відновлення, захист і модернізацію енергетичної інфраструктури. По-п'яте, через інвестиційний напрям, оскільки енергетична нестабільність підвищує ризики для інвесторів і стримує реалізацію довгострокових проектів.

Важливим напрямом зміцнення енергетичної та, відповідно, економічної безпеки держави є диверсифікація джерел енергопостачання та розвиток відновлюваної енергетики [5]. У сучасних умовах Україна активізує співпрацю з країнами Європейського Союзу у сфері енергетичної інтеграції, модернізації енергосистеми та збільшення частки альтернативних джерел енергії [6]. Розвиток сонячної, вітрової, біоенергетики, розподіленої генерації та систем накопичення енергії сприяє зниженню залежності від централізованої енергетичної інфраструктури, підвищує автономність територіальних громад і підприємств, а також посилює здатність економіки протидіяти зовнішнім загрозам [7].

Крім того, важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки відіграє підвищення енергоефективності підприємств і житлового сектору [8]. Раціональне використання енергетичних ресурсів дозволяє зменшити навантаження на енергетичну систему держави, скоротити витрати виробництва та підвищити конкурентоспроможність економіки. Упровадження сучасних енергозберігаючих технологій, енергомоніторингу, автоматизованих систем управління споживанням і технологічної модернізації виробництва є одним із ключових інструментів мінімізації негативних наслідків енергетичних криз.

Водночас подолання наслідків енергетичної кризи потребує не лише технічного відновлення пошкоджених об'єктів, а й перегляду самої логіки розвитку енергетичного сектору. Пріоритетним має стати формування більш стійкої, децентралізованої, технологічно модернізованої та безпеково орієнтованої енергетичної системи [9, 10]. Така система має поєднувати модернізацію критичної інфраструктури, розвиток відновлюваних джерел енергії, створення резервних потужностей, підвищення енергоефективності, посилення кіберзахисту та розширення міжнародної енергетичної співпраці [10, 11].

Отже, енергетичні кризи становлять суттєву загрозу економічній безпеці держави, оскільки впливають на стабільність функціонування національної економіки, фінансову систему, соціальну сферу та спроможність держави забезпечувати безперервність роботи критичної інфраструктури. Для України в умовах війни енергетична криза є не лише наслідком руйнування окремих об'єктів, а системним викликом, що потребує комплексної політики енергетичної стійкості. Її ключовими складовими мають стати модернізація енергетичної інфраструктури, розвиток відновлюваної та розподіленої генерації, підвищення енергоефективності, диверсифікація джерел енергопостачання, посилення міжнародної співпраці та формування ефективних механізмів кризового управління в енергетичному секторі.

Література

1. Глушко А.Д. Зміцнення енергетичної безпеки України. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. 2024. № 3(94). С. 157–163. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3\(94\).349](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3(94).349).
2. Kyiv School of Economics. Assessment of Damages and Losses to Ukraine's Energy Sector due to Russia's Full-Scale Invasion. Kyiv: KSE Institute, 2024.
3. Ukraine adjusts curfew rules under Russian energy terror. URL: <https://english.nv.ua/nation/ukraine-adapts-curfew-rules-amid-energy-collapse-50576197.html>.
4. Ukraine war briefing: Zelensky declares energy emergency as cities shiver. URL: <https://www.theguardian.com/world/2026/jan/15/ukraine-war-briefing-zelensky-declares-state-of-emergency-as-cities-shiver-from-energy-attacks>.
5. Багрий І.Д., Онищенко В.О., Євдокимов В.В. Стратегія розвитку та впровадження відновлюваної енергетики в Україні. *Мінеральні ресурси України*. 2024. № (3). С. 3–9. DOI: <https://doi.org/10.31996/mru.2024.3.3-9>.
6. Скриль В.В., Глушко А.Д. Інституційне забезпечення розвитку енергетичних екосистем у контексті зміцнення енергетичної безпеки: європейський досвід та імплементація в Україні. *Журнал «Наукові інновації та передові технології»*. 2026. № 4(56). <https://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/40523/40538>.
7. KPMG в Україні. Енергетичний сектор України: виклики та перспективи розвитку у 2025 році. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home.html>.
8. Варналій З.С., Онищенко С.В., Маслій О.А., Глушко А.Д. Підвищення енергоефективності національної економіки в напрямку зміцнення енергетичної безпеки України. *Building innovations – 2020 : матеріали III міжнар. азербайджансько-української наук.-практ. конф., м. БакуПолтава, 1-2 червня 2020 р. Полтава, 2020. С. 438-440.*
9. Гораль Л. Т., Хом'як О. В., Глушко А. Д. Новітня парадигма трансформації енергетичної безпеки в шокових умовах. *Бізнес Інформ*. 2026. №1. С. 193–202. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-1-193-202>.
10. Онищенко С.В., Глушко А.Д., Маслій О.А. Кіберстійкість як основа національної безпеки України. *Innovations and prospects of world science. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2022. Pp. 551-556 (635 p.).* URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mezhhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-innovations-and-prospects-of-world-science-22-24-iyunya-2022-goda-vankuver-kanada-arhiv>.
11. Hlushko, A., Khudolii, Yu. Transformation of Ukraine's energy system in the context of European integration and the green transition. Chapters 2 of Monographs, in: "Heritage of European science'2026", Karlsruhe, Germany, ScientificWorld-NetAkhatAV, No. sge47-04 (2026), pages 21–29. DOI: <https://desymp.promonograph.org/index.php/sge/issue/view/sge47-04/sge47-04>.